

Διδασκαλία ενηλίκων: πρακτικές προσεγγίσεις και προκλήσεις για τους εκπαιδευτές ενηλίκων

Νικολέττα Ιωάννου
Λειτουργός Γραφείου Ευρωπαϊκών
και Διεθνών Υποθέσεων
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

2^ο Παγκύπριο Συνέδριο, 29 Νοεμβρίου 2014, Λεμεσός

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΔΙΑΦΟΡΟΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ
for Development, Training, Youth, Energy
and other areas, priority and excellence

«Το Έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ε.Ε.»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

Βασικά ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν

1

- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ενήλικα εκπαιδευόμενου;

2

- Ποια εμπόδια αντιμετωπίζουν στη μαθησιακή διαδικασία;

3

- Ποιος ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων σήμερα;

**1. Ποια είναι τα
χαρακτηριστικά του
ενήλικα
εκπαιδευόμενου;**

Χαρακτηριστικά του ενήλικα εκπαιδευομένου

a la Malcolm Knowles

**ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΤΟΥ ΕΝΗΛΙΚΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥ**

Έχει την ανάγκη και την ικανότητα να αυτοκαθορίζεται

Προσεγγίζει τη μάθηση με βάση τις δικές του εμπειρίες

Έχει ανάγκη να γνωρίζει για ποιον λόγο μαθαίνει

Η μάθηση εστιάζεται γύρω από την αντιμετώπιση και επίλυση πραγματικών προβλημάτων της ζωής (άμεση εφαρμογή της γνώσης)

Τα κίνητρα για μάθηση είναι εσωτερικά: ανάγκη για ικανοποίηση από την εργασία, αυτοεκτίμηση

Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων

- Έρχονται στην Εκπαίδευση με **συγκεκριμένους στόχους** (επαγγελματικούς, εκπλήρωσης κοινωνικών ρόλων, προσωπικής ανάπτυξης)
- Διαθέτουν **γνώσεις και ευρύ φάσμα εμπειριών** -πολύ μεγαλύτερο από εκείνο των παιδιών- καθώς και διαμορφωμένες ήδη αντιλήψεις (αφετηρίες για τη νέα μάθηση)
- Συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία έχοντας **συγκεκριμένες προσδοκίες**.

Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων

- Έχουν διαμορφώσει **προσωπικούς τρόπους και στρατηγικές μάθησης**, ανάλογους με τις ικανότητές τους, τις εμπειρίες τους και γενικότερα τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους
- Έχουν τάση για **ενεργητική συμμετοχή**, προτιμούν να ζητείται η γνώμη τους, να υπάρχει ανοικτός διάλογος και επικοινωνία (χειραφέτηση και τάση για αυτοκαθορισμό)
- Βρίσκονται σε **εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης** και όχι σε στασιμότητα
- Έχουν υποχρεώσεις, καθήκοντα και δεσμεύσεις που προκαλούν **εμπόδια στη μάθηση**.

(Κόκκος, 2008)

**2. Ποια εμπόδια
αντιμετωπίζουν οι
ενήλικες κατά τη
μαθησιακή διαδικασία;**

Εμπόδια στη μάθηση

Σκέψου μια κακή/αρνητική μαθησιακή εμπειρία που είχες στο παρελθόν ως ενήλικας εκπαιδευόμενος/η:

- Γιατί ήταν κακή αυτή η μαθησιακή εμπειρία; Τι σε εμπόδισε να μάθεις; (π.χ. ο εαυτός σου, ο/η εκπαιδευτής /εκπαιδευτρια, οι εκπαιδευτικές τεχνικές, το περιβάλλον μάθησης κτλ.)
- Τι θα μπορούσε να γίνει, για να βελτιωθεί η μαθησιακή διαδικασία;

Προβληματισμός:

Σκέψου ένα πρόβλημα στη δική σου τάξη.

Πώς το αντιμετωπίζεις;

Εμπόδια στη μάθηση

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν τριών ειδών εμπόδια στη μάθηση:

1. **Εμπόδια από την κακή οργάνωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων**
2. **Εμπόδια από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι (φυσικοί παράγοντες, περιβαλλοντικοί παράγοντες, υποχρεώσεις /δεσμεύσεις, διαπροσωπικές σχέσεις με εκπαιδευτή/τρια)**
3. **Εσωτερικά εμπόδια: (α) σε σχέση με τις προϋπάρχουσες γνώσεις, εμπειρίες, στάσεις και προκαταλήψεις, (β) εμπόδια που απορρέουν από ψυχολογικούς παράγοντες**

Η αρχή της ενεργητικής συμμετοχής στη διεργασία της μάθησης

**Ενισχύεται από
διεθνή
ερευνητικά
πορίσματα**

**Παραπέμπει στη
χρήση ενεργητικών
εκπαιδευτικών
τεχνικών**

Διεθνή ερευνητικά πορίσματα (1)

Όταν ένας ενήλικας ακούει, συγκρατεί -αν έχει συγκεντρωμένη την προσοχή του- 20% με 30% των πληροφοριών που μεταδίδονται. Πέραν των είκοσι λεπτών, το ποσοστό αυτό πέφτει στο 5%.
(Courau, 2000)

Μετά από παρατήρηση της μαθησιακής διαδικασίας αποδείχτηκε ότι το ποσοστό των παρεμβάσεων του διδάσκοντος κυμαίνεται κατά προσέγγιση ανάμεσα στο 60% και 70% του χρόνου και οι παρεμβάσεις των διδασκομένων είναι σε απαντήσεις που θέτει ο διδάσκων. Με την εισήγηση «εκείνος που επωφελείται κυρίως από μια παρουσίαση, μια ομιλία, είναι ο δημιουργός, ο οποίος καταλαμβάνει περισσότερο από το μισό χρόνο του λόγου κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με αποτέλεσμα να είναι ο κύριος κερδισμένος της εκπαίδευσης».

(Noye και Piveteau, 1999)

Διεθνή ερευνητικά πορίσματα (2)

Ποσοστά απομνημόνευσης πληροφοριών

Ο Μυκιέλι είπε ότι ΣΥΓΚΡΑΤΟΥΜΕ:

10% από όσα διαβάζουμε

20% από όσα ακούμε

30% από όσα βλέπουμε

50% από όσα βλέπουμε και ακούμε

80% από όσα λέμε ή συζητάμε με άλλους

90% από όσα λέμε, κάνοντας κάτι ταυτόχρονα

(Courau, 2000)

Ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές

Είναι οι τεχνικές που αναπτύσσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων, αλλά και μεταξύ των ίδιων των εκπαιδευομένων και δίνουν στους τελευταίους πηγές, ώστε να αναζητούν πληροφορίες, να αναπτύσσουν την κριτική τους ικανότητα να επεξεργάζονται λύσεις, να μαθαίνουν πράττοντας.

(Κόκκος, 1999)

Χρήση ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών

3. Προβληματισμός:

**Πώς βλέπετε τον ρόλο του
εκπαιδευτή ενηλίκων σήμερα;**

Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων σήμερα

- Είναι διευκολυντής της μάθησης και εμπνευστής (Brookfield; 1986, Jarvis; 2004, Knowles; 1989, Κόκκος; 2005).
- Βοηθά στον καθορισμό των στόχων και στην επιλογή των μαθησιακών μεθόδων.
- Είναι σύμβουλος και καθοδηγητής.
- Αναγνωρίζει ότι η υπευθυνότητα για τη μάθηση είναι ίση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένου.
- Υποστηρίζει την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων και την εξατομικευμένη μάθησή τους
- Χρησιμοποιεί δεξιότητες επικοινωνίας (λεκτικές - μη λεκτικές).

Συμπερασματικά

«Ο εκπαιδευτής ενηλίκων πρέπει να διαθέτει γνώση της εκπαιδευτικής διεργασίας, κατάλληλη νοοτροπία και στάσεις, καθώς και εκπαιδευτικές και προσωπικές ικανότητες»

ή πολύ 'απλά' να είναι

«αρχικά και πρώτιστα ένας καλός άνθρωπος» (Jarvis, 2004)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Brookfield S. (2001) Understanding and Facilitating Adult Learning, Open University Press, GB
- Jarvis P. (2004) Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη, Μεταίχμιο, Αθήνα.
- Κόκκος Α. (2005) Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο, Μεταίχμιο, Αθήνα.
- Rogers A. (2002) Η Εκπαίδευση Ενηλίκων, Μεταίχμιο, Αθήνα

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.....

Νικολέττα Ιωάννου

nioannou73@gmail.com